

Arbejdsgruppen for analyse af ankesystemet på det specialiserede socialområde

Delanalyse 1

Overordnet beskrivelse af Ankesystemet

Maj 2019

Indhold

Generelt om Ankestyrelsen	3
Afgørelser.....	4
Praksiskoordinering	5
Vejledning	6
Behandling af de konkrete sager.....	6
Retsfølger	7
Særligt om Ankestyrelsens brug af hjemvisning.....	7
Prøvelsens omfang – retssikkerhedslovens § 69	8
Skønsmæssige bestemmelser.....	9
Rammer for efterprøvelse af serviceniveau.....	11
Ikke bundet af parternes påstande	11
Ankestyrelsens (særlige) kompetencer på området for udsatte børn og unge – første og anden instans.....	12
Klager over børn og unge-udvalgets afgørelser – Ankestyrelsen som anden instans	12
Ankestyrelsens egendriftbeføjelse – Ankestyrelsen som første instans.....	12
Ankestyrelsen som klageinstans på det specialiserede socialområde.....	13

Generelt om Ankestyrelsen

Ankestyrelsen blev oprettet i 1973 og har afdelinger i København, Aalborg og Ringsted. Ankestyrelsen har ved udgangen af 2017 ca. 540 årsværk, hvoraf en stor del er jurister.

Ankestyrelsen varetager opgaver på tværs af lovgivningen under en række ministerområder, fortrinsvis Børne- og Socialministeriet og Beskæftigelsesministeriet, men også Økonomi- og Indenrigsministeriet og andre ministerområder. Ankestyrelsen hører ressortmæssigt under Økonomi- og Indenrigsministeriet. Ankestyrelsen har løbende fået tilført nye opgaver og sagsområder. Den største nyere ændring er ansvar for det kommunale og regionale tilsyn fra 1. april 2017, jf. Lov nr. 176 af 21. februar 2017.

Ankestyrelsen er klageinstans i konkrete klagesager og praksiskoordinerende myndighed på det sociale og beskæftigelsesmæssige område. Ankestyrelsen leverer også sekretariatsbistand til seks selvstændige nævn og til et udvalg. Derudover har Ankestyrelsen ansvaret for det kommunale og regionale tilsyn, der fører tilsyn med, at kommuner og regioner overholder den lovgivning, der særligt gælder for offentlige myndigheder.

Som led i Ankestyrelsens praksiskoordinerende arbejde gennemfører Ankestyrelsen praksisundersøgelser på primært social- og beskæftigelsesområdet. Derudover forestår Ankestyrelsen lærings- og task force forløb i kommunerne om god sagsbehandling, udarbejder principafgørelser samt forestår undervisning inden for styrelsens lovområder.

Ankestyrelsens afgørelser spænder over det meste af den sociale og beskæftigelsesmæssige lovgivning og bidrager dermed til at fastlægge praksis på et bredt område.

Ankestyrelsen traf i 2017 i alt 53.313 afgørelser, hvoraf de kommunale sager udgjorde knap halvdelen svarende til 26.388, jf. *tabel 1*.

Tabel 1**Antal afgjorte sager i perioden 2015-2017**

Områder	2015	2016	2017
Kommunale klagesager social og beskæftigelse	27.987	23.173	26.388
Arbejdsskadesager	12.382	11.586	14.668
Familieret	4.204	3.689	3.184
Tvang og Magt (udsatte børn og unge)	914	1.227	1.334
Klagesager fra Udbetaling Danmark	3.939	1.795	3.415
Underretningssager ¹	808	1.133	1.155
Nævn	1.437	2.354	2.417
Øvrige	877	829	752
I alt	52.548	45.786	53.313

¹ Sager hvor Ankestyrelsen har modtaget en underretning om en bekymring for et barn eller en ung.

Dette notat omhandler primært Ankestyrelsens opgaver på det specialiserede sociale område, hvor kommunerne er førsteinstans, samt udvalgte dele af børneområdet (tvangsanbringelser og underretningssager), hvor børn og unge-udvalgene er førsteinstans og Ankestyrelsen er henholdsvis anden instans (tvangsanbringelse) og første instans (underretningssager). Ankestyrelsen træffer afgørelser, koordinerer praksis og yder vejledning

Afgørelser

Siden 1. juli 2013, hvor de sociale nævn blev nedlagt og opgaverne overført til Ankestyrelsen, har Ankestyrelsen været den eneste ankeinstans på hele det sociale område, hvor kommunerne træffer afgørelse som første instans.

På dele af børneområdet forholder det sig lidt anderledes. Her er Ankestyrelsen første instans i sager, hvor der underrettes til Ankestyrelsen, eller i sager, som styrelsen tager op af egen drift i medfør af servicelovens § 65, og anden instans i tvangsmæssige sager, hvor der klages over afgørelser truffet af kommunens børn og unge-udvalg.

Ankestyrelsens afgørelser kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed.

Ankestyrelsens hovedformål i klagesagsbehandlingen er at anlægge en helhedsvurdering af sagen og at sikre en effektiv retsbeskyttelse af borgeren. I sager af principiel eller generel betydning skal Ankestyrelsens principafgørelser også bidrage til at koordinere praksis på landsplan. Ud over at afgøre den konkrete sag foregår Ankestyrelsens prøvelse derfor på et mere overordnet niveau. Gennem afgørelsen af en eller flere sager skal Ankestyrelsen afklare fortolknings- og tvivlsspørgsmål til gavn for førsteinstansernes behandling af kommende tilsvarende sager.

Ankestyrelsens principafgørelser er bindende for førsteinstanserne og fungerer som retskilder. Ankestyrelsens afgørelser indgår dermed i de retskilder, der regulerer retsanvendelsen på det sociale område, på linje med andre retskilder efter den juridiske retskildelære i rækkefølgen: retsregler, herunder love og bekendtgørelser, domme og udtalelser fra Folketingets Ombudsmand. Ankestyrelsen er selvfølgelig i sine afgørelser underlagt de nævnte øvrige retskilder, som står over Ankestyrelsens kompetence.

At Ankestyrelsens principafgørelser er bindende retskilder, betyder, at de også er bindende for, inden for hvilke rammer kommunerne skal handle. Ankestyrelsen kan ikke fastsætte selve serviceniveauet, og der kan ikke klages over kommunernes generelle serviceniveau, jf. § 60, stk. 3 i retssikkerhedsloven hvoraf det fremgår: *”Stk. 3. Afgørelser om det generelle serviceniveau, herunder hvilke tilbud og pladser der skal være til rådighed i kommunen og takster for tilbuddene, kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed.”*

Der er imidlertid klageadgang for de enkelte afgørelser, som kommunen har truffet, og Ankestyrelsen kan dermed tage stilling til, om en afgørelse, der henviser til og eventuelt er begrundet med kommunens serviceniveau, er i overensstemmelse med de betingelser, der er fastsat i lovregler og med respekt for retssikkerhedslovens § 69, hvorefter Ankestyrelsen kan efterprøve retlige spørgsmål, jf. gennemgangen nedenfor.

Praksiskoordinering

Det fremgår af retssikkerhedslovens § 76 og kap. 6 i bekendtgørelse om retssikkerhed og administration på det sociale område nr. 1249 af 13. november 2017 (retssikkerhedsbekendtgørelsen), at Ankestyrelsen har pligt til på landsplan at koordinere, at afgørelser, som kan indbringes for Ankestyrelsen, træffes i overensstemmelse med lovgivningen.

Ankestyrelsen kan, som led i opgaven med at koordinere praksis gennemføre såkaldte praksisundersøgelser, hvor styrelsen gennemgår en række ensartede typer af sager fra udvalgte kommuner i forhold til gældende ret, som fastlagt ved lov, bekendtgørelser og landsdækkende praksis. Ankestyrelsen koordinerer også praksis ved at tilbyde en bred vifte af vejledningsinitiativer, jf. nedenfor.

Egen drift

Sager om særlig støtte har Ankestyrelsen mulighed for at tage en sag op af egen drift efter servicelovens § 65, når det må antages, at en kommunalbestyrelse i en konkret sag ikke har foretaget de fornødne sagsbehandlingsskridt eller ikke har truffet de fornødne afgørelser i overensstemmelse med barnets eller den unges bedste. Ankestyrelsen kan da pålægge kommunalbestyrelsen at foretage de fornødne sagsbehandlingsskridt eller at træffe de fornødne afgørelser. Hertil kan Ankestyrelsen selv træffe en foreløbig afgørelse om foranstaltninger.

Ankestyrelsen skal blandt andet gennem praksiskoordinering sikre ligebehandling af borgerne i alle dele af landet. Ligebehandlingen skal ses i relation til lovgivningens rammer og Ankestyrelsens praksis.

Vejledning

Ankestyrelsen yder retlig vejledning ved offentliggørelsen af styrelsens principafgørelser, ved omtale af praksis i Nyt fra Ankestyrelsen, telefoniske henvendelser, dialogmøder, læringsaktiviteter mv.

Vejledningen begrænser sig til vejledning af generel karakter om forståelsen af lovgivning og praksis. Ankestyrelsen kan ikke yde konkret vejledning om, hvilken konkret afgørelse der skal træffes i den enkelte sag.

Behandling af de konkrete sager

Ankestyrelsen træffer administrative afgørelser i sager om klage over kommunalbestyrelsens afgørelser, medmindre Ankestyrelsen finder, at sagen har principiel eller generel betydning og derfor skal behandles i et møde med deltagelse af beskikkede medlemmer. Ankestyrelsen kan også beslutte at en sag, som kan afgøres administrativt skal behandles på et møde. Klage over Børn- og Unge-udvalgenes afgørelser behandles altid i et møde.

Ankestyrelsen er ikke bundet af parternes påstande og er uafhængige af instruktioner vedrørende afgørelsen af den enkelte sag, jf. retssikkerhedslovens § 68.

Når Ankestyrelsen modtager en sag fra kommunen, vil kommunen sende de akter i sagen, som forelå, da kommunen traf sin afgørelse. Ankestyrelsen vil indhente yderligere eksisterende oplysninger i det omfang, de er nødvendige for sagens afgørelse. Ankestyrelsen vil ikke selv foranstalte udredninger eller undersøgelser, som ikke forelå ved sagens behandling i kommunen. Hvis det er nødvendigt at få nogle væsentlige forhold yderligere belyst, for at sikre, at der træffes en korrekt afgørelse, vil Ankestyrelsen hjemvise sagen til kommunen med henblik på at kommunen tilvejebringer det nødvendige og tilstrækkelige dokumentationsgrundlag og træffer ny afgørelse.

Med et nødvendigt og tilstrækkeligt grundlag menes et faktisk og retligt materiale, som kan sikre borgeren en rigtig afgørelse på kortest mulig tid.

Ankestyrelsens rolle er således at sikre rigtig anvendelse af lovregler og praksis på det sociale område, så borgeren får en korrekt afgørelse.

Ankestyrelsen foretager en legalitetsvurdering af førsteinstansens afgørelse. Det vil sige, en vurdering af afgørelsens lovmedholdelighed i forhold til lovgivning og praksis.

Det betyder, at afgørelsen skal være i overensstemmelse med de materielle bestemmelser i fx serviceloven, forvaltningsloven, retssikkerhedsloven og forvaltningsretlige grundsætninger som fx lighedsgrundsætningen. Også lovgivningens overordnede formålsp principper skal iagttages, fx servicelovens².

Retsfølger

Ankestyrelsens afgørelse kan gå ud på at afvise, stadfæste, hjemvise³, ophæve eller ændre kommunens afgørelse.

Særligt om Ankestyrelsens brug af hjemvisning

Ankestyrelsen er meget bevidst om konsekvenserne af en hjemvisning for borgeren og kommunen, herunder særligt det faktum at hjemvisningen indebærer en yderligere tidsperiode, før borgeren kan få en afklaring af det materielle indhold af sin sag.

Ankestyrelsen er derfor opmærksom på i videst muligt omfang at tilgodese klageres ønske om en hurtig og korrekt afgørelse ved at træffe en endelig materiel afgørelse i stedet for at hjemvise sagen. Det er en forudsætning for, at Ankestyrelsen kan træffe afgørelse, at det nødvendige og tilstrækkelige grundlag for at kunne træffe en korrekt afgørelse er til stede.

En afgørelse om hjemvisning forudsætter samme grundige gennemgang og vurdering af den enkelte sags forhold som en afgørelse om stadfæstelse eller ændring samt en gennemarbejdet begrundelse for hjemvisningen.

En ankemyndighed skal aktivt medvirke til, at en sag får den materielle rigtige afgørelse. Myndigheden skal derfor i almindelighed inddrage nye forhold (nova) i klagesagen, herunder mellemkommende, nye oplysninger, påstande og anbringender, og er som udgangspunkt også berettiget og forpligtet til at træffe afgørelse på grundlag af ændrede faktiske forhold.

Ved afgørelsen om hjemvisning angiver Ankestyrelsen så vidt muligt retningslinjer eller bestemte anvisninger for, på hvilke områder sagen skal oplyses yderligere inden førsteinstansen skal træffe en ny afgørelse.

Hjemvisning kan også komme på tale i sager, hvor førsteinstansen ikke har taget stilling til sagen i sin helhed, men afvist ”allerede fordi” en delbetingelse ikke er opfyldt.

Afgørelsen om at hjemvise en sag træffes efter en konkret vurdering af den enkelte sag.

² Afgørelsen skal også være i overensstemmelse med grundloven, EU retlige regler og internationale konventioner, som Danmark er forpligtet af.

³ Adgangen til at hjemvise en sag til fornyet behandling omfatter ikke sager, hvor der er klaget over en tvangsmæssig foranstaltning over for et barn eller en ung under 18 år.

I sager der omfatter flere elementer, kan det nogle gange være nødvendigt, at Ankestyrelsen foretager en delvis hjemvisning. Det indebærer, at Ankestyrelsen stadfæster/ændrer enkelte forhold og hjemviser andre forhold til nærmere belysning. Det kan for eksempel være tilfældet, når der ikke er oplysninger i sagen, der kan dokumentere fx udmåling af hjælpen.

Prøvelsens omfang – retssikkerhedslovens § 69

Det følger af retssikkerhedslovens § 69, at Ankestyrelsen kan efterprøve retlige spørgsmål. Ankestyrelsen følger domstolenes og Folketingets Ombudsmands praksis, og styrelsens efterprøvelse af skønsmæssige afgørelser er derfor i overensstemmelse med den efterprøvelse, som altid kan finde sted ved domstolene.

Ved en lovændring, der trådte i kraft 1. juli 2002, blev de sociale ankeinstansers mulighed for at efterprøve kommunernes afgørelser præciseret, hvilket blandt andet skulle understrege borgernes retssikkerhed ved også at kunne klage over skønsmæssige afgørelser⁴. Det blev således præciseret, at Ankestyrelsen kan efterprøve skønsmæssige afgørelser, men kan ikke ændre et af kommunen lovligt udoøvet skøn. Formuleringen afløste den tidligere formulering, som lød: *"Det sociale navn og Ankestyrelsen kan kun, når der foreligger særlige omstændigheder, efterprøve det skøn, der indgår i en afgørelse truffet af kommunen eller amtskommunen"*.

Det fremgår af forarbejderne til den oprindelige ordlyd (før juli 2002), at det var yderst vigtigt, at ankeinstansernes prøvelse ikke er snævrere end domstolenes. Den ændrede formulering af bestemmelsen (efter juli 2002) var ikke en ændring af gældende ret, men en præcisering af hvad det er, Ankestyrelsen efterprøver, således at Ankestyrelsens prøvelsesadgang kom på linje med domstolenes prøvelsesadgang.

Når det var nødvendigt at præcisere prøvelsesadgangen ved en lovændring, var det på baggrund af en udvikling, hvor domstolenes efterprøvelse gik i retning af en mere og mere intensiv prøvelse sammenholdt med en tvivl om rækkevidden af den daværende bestemmelse i forhold til ankeinstansernes prøvelsesadgang. Formålet med ændringen var således at sikre, at de administrative ankeinstansers prøvelsesadgang blev styret af de samme retlige principper, som domstolene anvender. Baggrunden for den nuværende formulering fremgår af lovbemærkningerne til lovforslaget fremsat i 2002⁵.

At det hele tiden har været lovgivers intention, at ankeinstanserne skal foretage en retlig efterprøvelse af skønsmæssige afgørelser, fremgår ligeledes af bemærkningerne.

Om prøvelsens omfang fremgår:

⁴ Se i øvrigt også kapitel 7 i publikationen "Det specialiserede socialområde – en analyse af den statslige regulering og ankestyrelsen, juni 2011"

⁵ Lovforslag L 169, fremsat den 20. marts 2002.

”Det fremgår af bemærkningerne til den gældende [før juli 2002] bestemmelse i § 69, at ankeinstansernes efterprøvelse af skønsmæssige afgørelser i alt væsentlighed skal svare til den efterprøvelse, som domstolene og Folketingets Ombudsmand foretager af skønsmæssige afgørelser. Der er således altid en række forhold, som ankeinstanserne skal efterprøve, selv om en bestemmelse i større eller mindre grad giver kommunen eller amtskommunen mulighed for at foretage et skøn, når den skal træffe en afgørelse. De sociale ankeinstanser skal altid efterprøve, om kommunen eller amtskommunen har respekteret de almindelige forvaltningsretlige principper om lovlig forvaltning (fx magtfordrejningslæren, lighedsgrundsætninger m.v.). De sociale ankeinstanser efterprøver ligeledes fuldt ud, om sagen er tilstrækkeligt oplyst, om sagens faktiske omstændigheder er rigtige, om der er sket fejl i sagsbehandlingen samt det almene juridiske grundlag for efterprøvelsen.

De sociale ankeinstansers efterprøvelse omfatter efter forslaget også en efterprøvelse af lovligheden af de kriterier, som kommunen eller amtskommunen har lagt til grund, og om kommunen eller amtskommunen har foretaget et individuelt skøn.”

Det anføres endvidere, at *”den foreslåede præcisering af prøvelsesretten indebærer, at kommunernes og amtskommunernes ret til at fastlægge serviceniveauet fortsat respekteres.”*

Det bemærkes i den forbindelse, at *”der sjældent i de bestemmelser, der giver myndigheden mulighed for at tale om et skøn, er tale om et ”frit skøn”, men om et retligt bundet skøn. Ved et retligt bundet skøn forstås, at loven angiver en vis ramme for forvaltningens administration af bestemmelsen. Når der i loven er angivet en vis ramme for bestemmelsens anvendelse, er der også dermed angivet en vis binding i administrationen af bestemmelsen med hensyn til, hvilke momenter der skal inddrages i vurderingen, og det vil bero på fortolkning, hvor langt denne binding rækker. Skønsmæssige bestemmelser er således overvejende retligt normerende, og afgørelsen vil derfor være undergivet en intensiv retlig efterprøvelse.”*

Skønsmæssige bestemmelser

Mange af servicelovens bestemmelser indeholder krav om, at der skal foretages en konkret og individuel vurdering af det konkrete tilfælde i forhold til reglens anvendelsesområde.

Kommunen skal derfor inden for skønstemaet altid foretage en konkret og individuel vurdering af den enkelte sags omstændigheder, og må ikke ”sætte skøn under regel”.

Det er vanskeligt at finde lovbestemmelser, der overlader kommunen et ”frit skøn”, da bestemmelsen typisk vil indeholde en overordnet – om end ofte vag – retningslinje for skønnets udøvelse.

En afgørelse, der indeholder et skønsmæssigt element, kan Ankestyrelsen efterprøve fuldt ud med henblik på en vurdering af, om skønnet er foretaget lovligt.

Det indebærer en vurdering af,

- om der er begået sagsbehandlingsfejl af betydning for sagens afgørelse

- om sagen er tilstrækkeligt og korrekt oplyst
- det juridiske grundlag for sagens afgørelse
- om de kriterier, kommunen har lagt til grund, er lovlige og en vurdering af, hvordan de er prioriteret og vægtet
 - herunder, at påse, at kommunen ikke har sat ”skøn under regel”, det vil sige, at kommunen har udarbejdet interne retningslinjer, som betyder, at der reelt ikke vil blive foretaget et individuelt skøn eller at påse, at kommunen ikke har inddraget uvedkommende hensyn. For eksempel udelukkende har lagt vægt på økonomiske eller ressourcemæssige hensyn
- at lighedsgrundsætningen er overholdt
- at kompensationsprincippet er overholdt
- at der ikke ved afgørelsen forfølges ulovlige formål

Jo mere indgribende en skønmæssig afgørelse er, jo mere intenst kan den efterprøves. Det antages herudover – med støtte i retspraksis – at det forhold, at en kommunal afgørelse er mangelfuldt begrundet og dokumenteret, kan føre til en mere intensiv prøvelse af skønnet.

Tidligere Folketingets Ombudsmand, Hans Gammeltoft Hansen har i ”*Festskrift for Ole Krarup*” i 1995 givet udtryk for, at en upræcis formuleret regel uden videre kan fremtræde som temmelig præcis i den aktuelle situation, for eksempel gennem et kontant og udførligt udsagn i lovforslagsbemærkningerne eller ved en fast og langvarig administrativ praksis. For hver gang en afgørelse træffes ved at inddrage og afveje skønnets kriterier, forfines den anvendte regel.

Spillerummet for skøn kan således være blevet indsnævret som følge af en mangeårig udmøntet praksis, idet lighedsgrundsætningen skal prøves også i forbindelse med afgørelser, der har et skønselement. Lighedsgrundsætningen er et grundlæggende og ulovreguleret forvaltningsretligt princip om, at forvaltningsmyndigheden skal træffe identiske afgørelser over for borgere i sager med identiske omstændigheder. Princippet kan også udtrykkes således, at offentlige myndigheder ikke må udøve usaglig forskelsbehandling.

Udover lighedsgrundsætningen spiller også kompensationsprincippet en væsentlig rolle på det specialiserede socialområde. Princippet indebærer, at en person med nedsat funktionsevne i videst muligt omfang får kompensation for følgerne af den nedsatte funktionsevne. Kompensationen kan blandt andet ske ved at stille særlige ydelser til rådighed, som specielt imødekommer den enkelte persons individuelle behov. Princippet kommer bl.a. til udtryk i FN’s Handicapkonvention, men fremgår ikke direkte i en lovbestemmelse.

Kompensationsprincippet tager udgangspunkt i, at kompensationsbehovet er forskelligt fra person til person og fra handicap til handicap, og er en vurdering af den enkelte persons individuelle behov. Formålet med hjælpen er således, at den enkelte kan leve et liv som andre på samme alder og i samme livssituation.

Hvis Ankestyrelsen vurderer, at skønnet er foretaget lovligt og i overensstemmelse med ovenstående principper, så kan Ankestyrelsen ikke tilsidesætte skønnet. Ankestyrelsen kan således ikke tilsidesætte et lovligt udøvet skøn.

Rammer for efterprøvelse af serviceniveau

Efter servicelovens [§ 138](#) kan kommunerne inden for lovens rammer træffe beslutning om at fastsætte generelle vejledende serviceniveauer for den lokale udmøntning af hjælp efter loven.

Der er ikke et ubegrænset råderum for kommunerne. Serviceniveauet skal ligge inden for lovens rammer. De regler, der er i loven for de enkelte tilbud og ydelser, skal overholdes, retssikkerhedsloven skal overholdes, ligesom forvaltningsretlige regler og grundsætninger også skal overholdes.

Hvis den regel i serviceloven, som det lokale serviceniveau knytter sig til, indeholder bestemte hensyn, der skal tages i betragtning ved en afgørelse, kan serviceniveauet ikke tilsidesætte disse hensyn, når der skal træffes afgørelse, dvs. at obligatoriske kriterier, der fremgår af fx loven, bekendtgørelsen eller fast retspraksis, skal lægges til grund uanset, hvad der står i det lokale serviceniveau.

Serviceniveauet kan heller ikke på forhånd udelukke en bestemt type foranstaltning eller give et fast økonomisk maksimum for en given foranstaltning. Det følger af serviceloven, at kommunen har ret og pligt til at inddrage økonomiske hensyn. Hensynet til kommunernes økonomi kan dog aldrig stå alene.

I forhold til en stillingtagen til et fastsat serviceniveau, når Ankestyrelsen efterprøver en afgørelse, hvor kommunen har fastsat et serviceniveau, skal Ankestyrelsen respektere det generelle kommunale serviceniveau, men efterprøve, i hvilket omfang kommunen administrerer dette inden for lovens rammer og i overensstemmelse med servicelovens krav om konkret og individuel vurdering.

Ankestyrelsen kan ikke tilsidesætte en lovlig kommunal afgørelse og sætte en anden i stedet alene med henvisning til, at Ankestyrelsen synes, at en anden løsning er en mere rimelig eller hensigtsmæssig løsning, hvis den oprindelige afgørelse var lovlig og kunne afhjælpe borgerens problem.

Ikke bundet af parternes påstande

På nogle områder er Ankestyrelsens efterprøvelse mere intensiv end domstolene. For eksempel er Ankestyrelsen ikke bundet af parternes påstande, jf. retssikkerhedslovens § 68, stk. 1. Af hensyn til borgerens retssikkerhed skal Ankestyrelsen, uanset hvad borgeren eller kommunen påberåber sig i sagen, træffe den indholdsmæssige rigtige afgørelse ud fra gældende ret. Det betyder også, at Ankestyrelsen har mulighed for at forholde sig selvstændigt til de faktiske omstændigheder i sagen, herunder rent fagkyndige vurderinger, der indgår i bedømmelsen af de faktiske omstændigheder.

Ankestyrelsens (særlige) kompetencer på området for udsatte børn og unge – første og anden instans

Klager over børn og unge-udvalgets afgørelser – Ankestyrelsen som anden instans

Børn og unge-udvalget træffer som første instans i et møde afgørelse på de områder, der er opremset i servicelovens § 74. Det drejer sig om de foranstaltninger, der kan iværksættes uden samtykke (de tvangsmæssige foranstaltninger) så som tvangsmæssige undersøgelser, anbringelse uden for hjemmet, overvåget samvær, afbrudt samvær, kontrol med breve mv.

Det fremgår af servicelovens § 168, at afgørelser truffet af børn og unge-udvalget i henhold til § 74 kan indbringes for Ankestyrelsen. Der er fuld prøvelsesret, det vil sige, at retssikkerhedslovens § 69 finder ikke anvendelse på disse sager.

Ankestyrelsen træffer disse afgørelser i et møde med deltagelse af 2 ankechefer, 2 beskikkede og 1 børnesagkyndig (som ikke har stemmeret).

Ankestyrelsens afgørelser efter servicelovens § 168 kan indbringes for domstolene.

Ankestyrelsens egen drift beføjelse – Ankestyrelsen som første instans

Ankestyrelsen kan tage sager op af egen drift, hvis Ankestyrelsen vurderer, at kommunalbestyrelsen ikke har foretaget de fornødne sagsbehandlingsskridt eller truffet de fornødne afgørelser i overensstemmelse med barnets eller den unges bedste.

Ankestyrelsen kan:

1. pålægge kommunalbestyrelsen at foretage de fornødne sagsbehandlingsskridt eller træffe de fornødne afgørelser.
2. selv træffe en foreløbig afgørelse, hvis der er behov for foranstaltninger
3. selv træffe afgørelser efter servicelovens
 - § 51, gennemføre undersøgelsen under ophold på en institution eller indlæggelse på sygehus uden samtykke,
 - § 58, anbringelse uden for hjemmet uden samtykke
 - § 63, lægelig undersøgelse og behandling uden samtykke og
 - § 68a, videreført anbringelse
4. pålægge kommunalbestyrelsen at gennemføre en afgørelse efter nr. 1 – 3 og kan desuden bestemme, at den skal gennemføres inden for en nærmere angivet tidsfrist, hvis det må anses for nødvendigt.

Ankestyrelsen træffer disse afgørelser i et møde med deltagelse af 2 ankechefer, 2 beskikkede og 1 børnesagkyndig (som ikke har stemmeret). Hvis Ankestyrelsen ikke finder grundlag for at tage sagen op af egen drift og mødebehandle sagen afslutter Ankestyrelsen sagen administrativt.

Ankestyrelsens afgørelser efter § 65 kan indbringes for domstolene.

Ankestyrelsen som klageinstans på det specialiserede socialområde

Det følgende handler primært om Ankestyrelsen som klageinstans på det specialiserede socialområde – det vil sige dele af lov om social service, lovbekendtgørelse nr. 988 af 17. august 2017 (serviceloven).

Det fremgår af tabel 2, at Ankestyrelsen har truffet 10.190 afgørelser på servicelovens område i 2017.

Tabel 2**Antal afgørelser og omgørelsesprocenter på servicelovens område i perioden 2015-2017**

	2015		2016		2017	
	Antal	Omgørelse	Antal	Omgørelse	Antal	Omgørelse
Børn – Økonomisk hjælp § 11	0	0 pct.	30	17 pct.	77	42 pct.
Merudgiftsydelse § 41 + tilbagebetaling	1.377	38 pct.	672	42 pct.	1.165	48 pct.
Tabt arbejdsfortjeneste §§ 42, 43 + tilbagebetaling	948	38 pct.	564	47 pct.	750	56 pct.
Børn – Foranstaltninger §§ 52 stk. 3 nr. 1-9, 55, 69 stk. 1	350	43 pct.	339	43 pct.	287	54 pct.
Voksne - Socialpædagogisk bistand § 85	188	63 pct.	298	55 pct.	347	67 pct.
Voksne – Kontante tilskud til § 95	37	54 pct.	58	57 pct.	84	57 pct.
Voksne – Borgerstyret personlig assistance § 96	96	46 pct.	147	44 pct.	172	39 pct.
Voksne – Merudgifter § 100	912	28 pct.	839	30 pct.	1.817	17 pct.
Voksne – Botilbud §§ 107-110	148	56 pct.	323	67 pct.	306	71 pct.
Hjælpe midler § 112	1.449	22 pct.	1.280	23 pct.	1.570	34 pct.
Forbrugsgoder § 113	432	16 pct.	387	16 pct.	306	24 pct.
Biler §§ 114 og 115	837	27 pct.	566	42 pct.	594	34 pct.
Boligindretning § 116	317	19 pct.	244	18 pct.	248	24 pct.
Øvrige	2.251	38 pct.	2.397	37 pct.	2.467	40 pct.
I alt	9.342		8.144		10.190	

Anm.: Omgørelsesprocenter er beregnet som andelen af realitetsbehandlede sager, hvor Ankestyrelsen enten har truffet afgørelse om enten at hjemvise sagen eller at ændre kommunens afgørelse.